

Izvorni znanstveni članak

ISTRAŽIVANJE RAZINE DIGITALNIH KOMPETENCIJA OSOBA UNUTAR KATOLIČKIH KRUGOVA (ŽUPA, MOLITVENIH I REDOVNIČKIH ZAJEDNICA TE UDRUGA KRŠĆANSKIH VRIJEDNOSTI)

Bruno Jelečanin, mag. oec., Veleučilište Baltazar Zaprešić
Vladimira Novaka 23, 10290 Zaprešić, Hrvatska
Telefon: +385 91 3604 398, e-mail: bjelecanin@bak.hr

SAŽETAK

Pojam pismenosti u 21. stoljeću sve je češće predmet istraživanja. Danas se često definira „kao skup više različitih pismenosti: tradicionalna, računalna/informatička, informacijska, digitalna, internetska, medijska pismenost“ (Vrkić Dimić, 2014, str. 392). Digitalizirani svijet koji nas okružuje uvelike definira uvjete u kojima se pismenost očituje, stoga je ne možemo više promatrati kroz prizmu nekadašnjeg, „tradicionalnog“ definiranja pismenosti, bez uzimanja u obzir poznavanje i korištenje digitalnih tehnologija. Kao temelj procjene njihova poznavanja danas se koristi pojam digitalne kompetencije, koja „uključuje sigurno i kritičko korištenje tehnologije informatičkog društva (IRT) na poslu, u slobodno vrijeme i u komunikaciji“ te je „povezana s logičkim i kritičkim razmišljanjem, s visoko razvijenim vještinama baratanja informacijama i razvijenim vještinama komuniciranja“ (Europska komisija, 2004). Unutar katoličkih krugova, osobe koje obavljaju komunikaciju i marketinške poslove u većini slučajeva nisu profesionalno za njih obučene te često ne posjeduju dovoljno razvijene digitalne kompetencije. Ovim se radom želi analizirati razinu digitalnih kompetencija u navedenim krugovima. Provedeno istraživanje prati rad grupe mladih profesionalaca koji su istražili trenutnu razinu digitalnih kompetencija te potom pokušali doprinijeti njezinu poboljšanju kroz organizaciju konferencije i radionica. U svrhu definiranja trenutne razine kompetencije, provedeno je izviđajno istraživanje putem ankete na uzorku od 194 ispitanika iz 1597 župa unutar spomenutih krugova iz cijele Hrvatske. Dobiveni rezultati poslužili su u oblikovanju tema konferencije i uključenih radionica. Po završetku konferencije, provedena je druga istraživačka faza u kojoj se, putem izviđajnog istraživanja tehnikom skupnog intervjua (fokus grupa; namjerni prigodni uzorak, 10 ispitanika), ispitaio doprinos konferencije i radionica u povećanju razine digitalnih kompetencija među navedenim krugovima. Dobiveni rezultati potom su se usporedili s rezultatima dobivenim iz prvotno provedene ankete. Temeljem analize dobiven je uvid u novo stanje te postavljen temelj za daljnje aktivnosti kojima je cilj razvoj digitalnih kompetencija unutar katoličkih krugova.

Ključne riječi: digitalne kompetencije; katolički krugovi; pismenost u 21. stoljeću; digitalne tehnologije

1. UVOD

Jedna od glavnih karakteristika suvremenog društva oduvijek je bila pismenost. Otkriće pisma predstavlja početak suvremenog čovjeka i društva, a zatim i razvoja znanosti i civilizacije. Pismenost čini temelj na kojem počivaju sva tehnološka i sociološka ostvarenja modernog čovjeka. Povećanje pismenosti mora biti cilj svakog društva jer je ona osnovni alat za čovjekov razvoj.

Kroz povijest, pismenost se razvijala i mijenjala, prateći i potičući razvoj društva, stoga ju nije lako definirati. Postoji velik broj radova koji pokušavaju riješiti taj problem i definirati pojam pismenost. Danas se pismenost definira kroz tri dijela: elementarnu ili primarnu pismenost, odnosno „poznavanje čitanja, pisanja i računanja, kao osnovnih vještina“ (Dijanošić, 2012, str. 22), sekundarnu ili funkcionalnu pismenost, „razumijevanje pisanih uputa u svakodnevnom životu, npr. kod uporabe pojedinih proizvoda, ispunjavanja ugovora ili formulara, orijentiranje u trgovini, prometu, javnim ustanovama i slično, (Dijanošić, 2012, str. 22) i tercijarnu pismenost, odnosno “informativnu, računalnu, Internet, SMS“ (Nadrljanski, 2006, str. 262).

Moderne tehnologije, novi mediji i kanali komunikacije uvjetuju poznavanje svih triju navedenih razina pismenosti. Poznavanje pisma i osnovnih metoda komunikacije u suvremenom tehnološkom svijetu, više nisu dovoljni čak ni za svakodnevne životne procese. Uvode se novi standardi i metode mjerenja razine „nove“ pismenosti, pismenosti 21. stoljeća, tercijarne pismenosti. Za njezinu procjenu uvodi se pojam digitalnih kompetencija koje pokazuju razinu poznavanja novih digitalnih alata i sustava.

2. POJAM I DEFINICIJA PISMENOSTI

Povijesni razvoj čovječanstva kroz stoljeća mijenjao je značenje pojma pismenosti. U prošlosti je pismenost smatrana vještinom potrebnom za školovanje i stjecanje znanja. Danas je pismenost potrebna svima.

Povijesno gledajući, pojam pismenosti možemo definirati kroz dvije etape (prema (Dijanošić, 2012, str. 23):

- do 1950. godine – pismenost se definirala kao poznavanje pisma (alfabeta),
- nakon 1950. godine – počinje se govoriti o funkcionalnoj pismenosti kao širem pojmu, prema kojem biti pismen znači biti u mogućnosti sporazumjeti se, odnosno znati čitati, pisati, slušati i govoriti.

Prema *Hrvatskoj enciklopediji* Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža, pismenost je, „u užem smislu, sposobnost čitanja i pisanja“ (Hrvatska enciklopedija, 2017). Neki autori pismenost definiraju u istom smjeru, gdje ona predstavlja „određenu razinu sposobnosti tečnog čitanja i pisanja“ (Blake, Hanley, 1995, str. 89).

Kao nastavak i nadogradnja, u novije vrijeme uvodi se pojam funkcionalne pismenosti kojom se pismenosti želi dati svrha. Ona se definira kao „razina sposobnosti čitanja

i pisanja koju svaka osoba mora imati kako bi neometano živjela ozbiljan život“ (Lawton, Gordon, 1996, str. 108). Neki takav pristup kritiziraju pa ističu kako je „cilj funkcionalne pismenosti previše utilitaristički“, jer je „jedina njezina svrha da odrasle osobe kategorizira u ekonomske i društvene vrijednosti i prakse“, odnosno, „ona je krajnji cilj“ (Lankshear, 1993, str. 91).

Na sličan način piše i Mackey koji kaže kako „pismenost nikada nije bila skup strogo definiranih vještina, već su one povijesno uvjetovane“ (Mackey, 2004, str. 236). Njegov pristup sumira Bailey koji kaže da pismenost „nije statično i bezlično stanje, već je određeno društvenim promjenama“ (Bailey, 2004, str. 286). Po Baileyu:

- Pismenost je aktivnost – ona nije opća sposobnost koju netko posjeduje ili ne posjeduje. Ona je skup aktivnosti i promjena u kojima ljudi koriste čitanje.
- Pismenost je promjenjivi element u komunikacijskoj praksi. Čitanjem i pisanjem ljudi čine znatno više od samog dekodiranja i stvaranja riječi.
- Pismenost ovisi o poznavanju društveno usvojenih pravila ponašanja i vlastite sposobnosti rješavanja nekog problema.
- Pismenost obuhvaća sposobnosti čitanja i pisanja u situacijama planiranja, organiziranja i preispitivanja, u situacijama kreiranja i raspravljanja o značenju nečega, u situacijama korištenja i prilagodbe društveno prihvaćenim pravilima ponašanja.
- Pismenost, kao socijalna i kognitivna disciplina, otvara prilike za strateško promišljanje i razmatranje koje nije prisutno u pedagoškom pristupu komunikacijskim odnosima i korektnosti.

Važnost pismenosti očituje se i u dokumentima međunarodnih institucija. *UNESCO*, na primjer, postavlja misiju da bude „predvodnik širenja pismenosti u svijetu i da bude odlučan u nastojanjima da održi visoku stopu pismenosti na nacionalnom, regionalnom i internacionalnom polju“ (*UNESCO*, 2015). Također, ističe kako se „uloga pismenosti u razmjeni znanja kontinuirano povećava zajedno s razvojem tehnologije“ (*UNESCO*, 2015). Prema *OECD*-u, pismenost se definira kao „sposobnost razumijevanja i korištenja pisane informacije u svakodnevnim aktivnostima kod kuće, na poslu kako bi pojedinac ostvario svoje ciljeve, stekao nova znanja i ostvario potencijale“ (*OECD*, 2000). Isto tako, *OECD* određuje razine pismenosti: od razine 1 (vrlo loša pismenost), preko treće razine (minimalna razina pismenosti nužna za svakodnevni život), do četvrte i pete razine (razina koja omogućava korištenje i razumijevanje složenijih informacija) (Cambridge Assessment, 2013, str. 10).

Europska mreža za razvoj pismenosti (*ELINET*) je 2016. godine organizirala Europsku konferenciju o pismenosti na kojoj je donesena *Deklaracija o pravu europskih građana na pismenost*. Prema njoj, pismenost je „temelj razvoja naše civilizacije“, ona je „sposobnost čitanja i pisanja na razini potpunog razumijevanja i korištenja pisane komunikacije u svim medijima, uključujući i digitalnu pismenost“, a u 21.

stoljeću ona „nije više ograničena na djetinjstvo i mladost, nego se prepoznaje kao cjeloživotna potreba“ (ELINET, 2016). U *Deklaraciji* se navodi 11 uvjeta za provedbu prava na osnovnu pismenost.

Slika 1. – 11 uvjeta za provedbu prava na osnovnu pismenost

JEDANAEST JE UVJETA ZA PROVEDBU PRAVA NA OSNOVNU PISMENOST:

<p>1. Poticanje djece, od najranije dobi, na čitanje i pisanje kod kuće.</p>	<p>2. Potpora i pomoć roditeljima u poticanju čitanja u male djece</p>	<p>3. Pristupačnost kvalitetnih dječjih vrtića koji potiču razvoj jezika i pismenosti.</p>
<p>4. Kvalitetna poduka pismenosti za djecu, mlade i odrasle, treba biti temeljna u svim obrazovnim institucijama.</p>	<p>5. Kvalitetno obrazovanje nastavnika i njihovo kontinuirano stručno usavršavanje u podučavanju pismenosti (ma).</p>	<p>6. Unapređenje digitalne pismenosti među svim dobnim skupinama</p>
<p>7. Poticanje čitanja kao izvora zadovoljstva i zabave.</p>	<p>8. Pristupačnost i dobra opremljenost knjižnica.</p>	<p>9. Pružanje adekvatne stručne pomoći djeci i mladima s poteškoćama u čitanju i pisanju.</p>
<p>10. Poticanje odraslih u razvoju vještina čitanja i pisanja potrebnih za ravnopravnu ulogu u zajednici.</p>	<p>11. Zajednička nastojanja kreatora politike obrazovanja, roditelja i čitave zajednice u osiguravanju ravnopravnog pristupa u opismenjavanju premošćivanjem nejednakosti na svim društvenim i obrazovnim razinama.</p>	<p>Autori : Renate Valtin (voditelj), Viv Bird, Greg Brooks, Bill Brozo, ChristineKlement, Simone Ehmgig, ChristineGarbe, Maurice de Greef, UlrikeHanemann, Kees Hammink, David Mallovs, FabioNascimbeni, Sari Sulkunen, GiorgioTamburini.</p> <p> </p> <p><small>This project has been funded with support from the European Commission. The publication reflects the views of its authors only, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained herein.</small></p>

2.1 Vrste informacijske pismenosti

Kada se govori o pismenosti, važno je spomenuti i neke njezine vrste. Mnogi autori ističu pojedine vrste pismenosti čineći veće ili manje razlike među njima. Oni neke od tih vrsta smatraju sinonimima ili ih u određenoj mjeri razlikuju. Na primjer, Bawden u suvremenu pismenost ubraja (prema: Špiranec, 2003, str. 7):

- informacijsku pismenost, odnosno „spodobnost da se nauči kako učiti i znati kako je znanje organizirano, kako pronaći informacije i kako ih koristiti na svima razumljiv način“ (Špiranec, 2003, str. 7);
- računalnu ili informatičku pismenost, odnosno sposobnost „upotrebe i operiranja računalnim sustavima, mrežama i programima“ (Špiranec, 2003, str. 7). Često se izjednačava s informacijskom pismenošću, ali one nisu sinonimi. Da bi se bilo informacijski pismen, u današnjem svijetu nužno je biti i informatički pismen;
- medijsku pismenost, odnosno sposobnost konzumiranja i kritičkog razmišljanja o inovacijama dobivenim putem masovnih medija (TV, radio, novine, Internet i dr.);
- knjižničnu pismenost, koja je preteča informacijske pismenosti, a ostvaruje se upućivanjem i poučavanjem o korištenju određene knjižnice, njezinih usluga i izvora;
- digitalnu, to jest, internetsku pismenost, odnosno sposobnost čitanja i razumijevanja hiperteksta ili multimedijjskih tekstova.

S druge strane, Dijanošić navodi neke druge vrste pismenosti (Dijanošić, 2008):

- funkcionalna pismenost, koja se odnosi na razumijevanje rečenog ili napisanog i mogućnost konstruktivne primjene;
- vizualna pismenost, koja se odnosi na razumijevanje vizualnih detalja;
- računalna pismenost, koja podrazumijeva snalaženje i rad na računalu;
- kulturna, glazbena, politička pismenost.

2.2 Informacijska pismenost – pismenost 21. stoljeća

U 21. stoljeću pismenost doživljava brze i dinamične promjene. „Skup pismenosti za 21. stoljeće je koncept u kojem se isprepleću raznovrsne pismenosti“ (Špiranec, 2003, str. 9). Važnost informacije danas je vidljiva više nego ikada. Ipak, svaka informacija nije prava informacija, odnosno nije ona koja je potrebna i primjerena za pojedinu situaciju. Pronalazak, interpretacija i korištenje točne informacije glavni su izazov. Upravo zato može se reći da je informacijska pismenost – pismenost 21. stoljeća jer se „cjeloživotno obrazovanje ostvaruje tek informacijskom pismenošću,

koja otvara put rješavanju problema i priprema za odabir relevantne informacije iz bujice dostupnih izvora i učenja tijekom cijeloga života“ (Špiranec, 2003, str. 9).

Slika 2. Elementi informacijske pismenosti

Izvor: Špiranec, 2003; str. 9

Informacijska pismenost zato postaje odgovornost mnogih institucija: obrazovnog sustava, kulturnih ustanova, profitabilnih ustanova, vlada, međunarodnih organizacija. Vodeća institucija koja ističe informacijsku pismenost jest *UNESCO*. Već 1994. u *Izvešću Međunarodnog povjerenstva za razvoj obrazovanja za 21. stoljeće*, navodi se kako informacijsko društvo i njegova tehnologija povećavaju mogućnost pristupa podacima, no za njihovo korištenje potrebno je znati prikupljati informacije, odabrati ih, svrstavati, baratati i služiti se njima (Delores et al., 1998).

U svrhu uspješnog širenja informacijske pismenosti, nužno je provesti potrebne reforme školstva koje će biti nositelj njezinoga uspješnog širenja. No, „s obzirom na brz razvoj znanja u svim područjima, studentima se tijekom redovitog školovanja ne mogu pružiti sva znanja i vještine koje će im biti potrebne u budućem radu“ (Hoić-Božić, 2003, str. 18). Stoga je nužno da ta znanja steknu upravo budući nastavnici i profesori u osnovnim i srednjim školama. Kod njih se mora razviti informacijska pismenost, ali i svijest o tome „što je informacijska pismenost, koje je njezino značenje i kako je razvijati“ (Hoić-Božić, 2003, str. 18).

3. INFORMATIČKA (DIGITALNA) PISMENOST I DIGITALNE KOMPETENCIJE

U današnjem digitalnom i tehnološkom svijetu, poznavanje digitalnih tehnologija postaje neizostavno u životu svake osobe koja želi biti informacijski pismena. Prethodno je već spomenuto kako informacijska pismenost u današnjem svijetu počiva na savladavanju informatičke pismenosti. Točnije, informatička (digitalna) pismenost je „bitan preduvjet za informacijsku pismenost“ (Hoić-Božić, 2003, str. 19). Ta međuovisnost očituje se u prvoj od karakteristika informacijske pismenosti – pronalasku informacija. „Iako je pronalaženje informacija samo jedna od sposobnosti koja čini informacijsku pismenost, ipak je taj korak nužan za prelazak na kvalitetnu analizu i obradu informacija“ (Hoić-Božić, 2003, str. 19). Jednostavnije rečeno, da bi se u današnjem svijetu došlo do traženih informacija potrebno je biti informatički pismen, poznavati nove (digitalne) tehnologije, moći se njima nesmetano koristiti i u potpunosti iskoristiti sve njihove prednosti. Ipak, „informacijski pismena osoba razumije ulogu računala u procesu traženja informacija, ali je isto tako svjesna kako uspješna pretraživanja ovise o njoj samoj, a ne o tehnologiji koju koristi“ (Hoić-Božić, 2003, str. 19).

Poznavanje rada na računalu vrlo je općenita i neodređena definicija. Kako bi se lakše moglo odrediti što točno podrazumijeva „poznavanje rada na računalu“, uvodi se pojam „digitalna kompetencija“. Prema Europskoj Uniji, ona je jedna od osam temeljnih kompetencija za cjeloživotno obrazovanje. Također, Hrvatska je prihvatila slične koncepcije te ih objedinila u *Nacionalnom okvirnom kurikulumu za predškolski odgoj i obrazovanje (NOK)*, gdje se digitalna kompetencija definira kao „osposobljenost za sigurnu i kritičku upotrebu informacijsko-komunikacijske tehnologije za rad u osobnomu i društvenomu životu te u komunikaciji“ (Fuchs, Kroatien, & Ministarstvo Znanosti, 2011)

Sposobnosti koje uključuje digitalna kompetencija su (CARNet, 2015):

- prepoznavanje potrebe za informacijom;
- pronalaženje i prikupljanje informacija putem računala;
- analiza i procjena informacija;
- korištenje (pohranjivanje, stvaranje i prikazivanje) informacija putem računala;
- objavljivanje i razmjena informacija putem interneta.

Europska komisija 2013. godine objavljuje *Okvir za razvoj i razumijevanje digitalne kompetencije (Ferrari, Punie, Brečko, & Institute for Prospective Technological Studies, 2013)*.

- Informacije – prepoznati, pronaći, spremi, organizirati i analizirati digitalne informacije kritički prosuđujući njihovu važnost.
- Komunikacije – učinkovito komunicirati u digitalnom okruženju, dijeliti sadržaje pomoću *online* alata, povezati i surađivati s drugima korištenjem digitalnih alata, aktivno sudjelovati u *online* zajednicama i mrežama.

- Stvaranje sadržaja – stvarati i uređivati sadržaje, kreativno se izražavati kroz digitalne medije, stvarati multimedijske sadržaje, paziti na intelektualno vlasništvo, prava i dopuštenja.
- Sigurnost –zaštiti svoje uređaje i sadržaje, razumjeti sigurnosne rizike, brinuti o osobnim podacima i zaštiti privatnosti, štititi od elektroničkog nasilja i *online* prijevara.
- Rješavanje problema – prepoznati digitalne potrebe i sadržaje, informirano odlučivati o najprimjerenijim digitalnim alatima za određene potrebe, rješavati konceptualne probleme korištenjem digitalnih alata, kreativno koristiti tehnologiju.

Slika 3. Dimenzije digitalne kompetencije

Dimenzija 1 Područja kompetencije	Dimenzija 2 Kompetencije
1. Informacije	Pregledavanje, pretraživanje i filtriranje informacija
	Evaluacija informacija
	Pohrana i ponovna upotreba informacija
2. Komunikacija	Interakcija putem tehnologije
	Dijeljenje informacija i sadržaja
	Korištenje sustava E-građana
	Suradnja kroz digitalne kanale
	Internet bon-ton ("netiketa")
3. Stvaranje sadržaja	Upravljanje digitalnim identitetom
	Stvaranje sadržaja
	Integracija i ponovna elaboracija
	Autorska prava i licence
4. Sigurnost	Programiranje
	Uređaji za zaštitu
	Zaštita osobnih podataka
	Zaštita zdravlja
5. Rješavanje problema	Zaštita okoliša
	Rješavanje tehničkih problema
	Prepoznavanje potreba i tehnološki odgovori
	Inovacija i kreativno korištenje tehnologije
	Prepoznavanje praznina u digitalnoj kompetenciji

Izvor: Ferrari, (2013)., str. 12

Od 2015. godine, digitalna kompetencija uvedena je kao jedna od traženih vještina pri zapošljavanju te uvrštena u *Europass* životopis. Kao alat za samoprocjenu digitalne kompetencije izrađena je i *Ljestvica za samoprocjenu* prema kojoj postoje tri razine digitalne kompetencije: temeljni korisnik, samostalni korisnik i iskusni korisnik (*Europass Digital Competence*, 2017).

4. INFORMACIJSKA I INFORMATIČKA (DIGITALNA) PISMENOST U KATOLIČKIM KRUGOVIMA U HRVATSKOJ

Važnost informacijske i informatičke (digitalne) pismenosti za Katoličku crkvu te sve njezine formalne i neformalne zajednice (župe, molitvene i redovničke zajednice te udruge kršćanskih vrijednosti) vrlo je velika. Temelj djelovanja Crkve i njezinih sastavnica jest širenje Evanđelja, a to zahtijeva visoku razinu informacijske pismenosti (odnosno sposobnosti pronaći i odabrati te oblikovati i odašiljati relevantne, točne i kvalitetne informacije). Digitalni i tehnološki svijet zasigurno mijenjaju kanale i metode komuniciranja pa je stoga nužno da i informatička (digitalna) pismenost bude na izrazito visokoj razini.

Kada se govori o informatizaciji u katoličkim krugovima, poželjno je osvrnuti se na stavove Katoličke crkve prema novim tehnologijama, medijima i sredstvima komuniciranja. Otvoreniji stav Crkve prema novim tehnologijama rezultat je Drugog vatikanskog sabora. Tada je izdan dekret *Inter mirifica* koji „otkriva pozitivan stav koncilskih otaca prema sredstvima društvenih komunikacija“ (Hrvatska biskupska konferencija, 2006, str. 7). 1971. godine objavljen je pastoralni naputak *Communio et progresso* koji govori o ulozi sredstava društvenih komunikacija u društvu, teologiji komunikacije i dužnostima vjernika na tom području. Kasnije, 1992. godine objavljena je pastoralna uputa *Aetatis novae* u kojoj se govori o velikim promjenama na području društvenih komunikacija. Papinsko vijeće za sredstva društvenih komunikacija 2000. godine izdaje dokument *Etika u obavijesnim sredstvima* gdje se govori o „medijima koji mogu biti u službi rasta ljudske osobe, ali mogu također štetiti njezinu dobru“ (Hrvatska biskupska konferencija, 2006, str. 7). Nagli razvoj interneta potaknuo je Crkvu da se više posveti tome sredstvu. Papinsko vijeće za sredstva društvenih komunikacija 2002. godine objavljuje dva dokumenta. Prvi je *Etika na internetu*, gdje se „ističe važnost novog sredstva, vrednuje njegove prednosti i donose moralna načela“ (Hrvatska biskupska konferencija, 2006, str. 7) te *Crkva i Internet* koji ističe mogućnosti, izazove i načela ispravnog korištenja interneta u crkvenom djelovanju.

Sa sociološkog stajališta, odnos religije, religioznosti i interneta očituje se u tri razine (Duvnjak, 2015):

- Institucionalna razina – Internet pruža mogućnost vjerskim zajednicama da budu prisutne u javnom životu. Glavno pitanje je hoće li religioznost zbog utjecaja interneta postati privatna, osobna i virtualna, a manje javna, zajednička i stvarna.
- Razina vjerničkih grupa – Internet omogućava virtualno okupljanje i stvaranje

virtualnih zajednica unutar kojih se raspravlja o vjeri i religiji.

- Razina osobne religioznosti – Internet ne može zamijeniti prakticiranje vjerskih obreda u stvarnosti (ne virtualno), ali može davati naputke za bolji vjerski život.

U hrvatskom društvu, mediji igraju važnu ulogu u prenošenju informacija te omogućuju građanima sudjelovanje u svim sferama političkog, društvenog, kulturnog, ekonomskog i vjerskog života. Nažalost, česta je situacija da se prenose upravo informacije negativnog sadržaja i karaktera, one u kojima je prisutna nota negativnosti i isticanje pogrešaka institucija ili javnih osoba. Prisutna je i dominacija negativnog senzacionalizma, a relevantne, kvalitetne i pravovremene informacije stavljene su u drugi plan. Ovakva situacija prelijeva se i na odnos prema Crkvi i katoličkim krugovima, osobito zbog zastupanja moralnih vrijednosti od strane Katoličke crkve. Često se „ne poštuje pravo na jednakopravnost, tj. *par conditio*, čime se Crkvi uskraćuje jednaka mogućnost za odgovor...“ (Hrvatska biskupska konferencija, 2006, str. 12). Da bi se nosila sa svim izazovima i mogućnostima novih tehnologija, Hrvatska biskupska konferencija osnovala je niz institucija: Odbor HBK za sredstva društvenih komunikacija, Tiskovni ured HBK, Informativnu katoličku agenciju. Glavnu ulogu u širenju kvalitetne informacijske pismenosti u katoličkim krugovima zasigurno ima Informativna katolička agencija koja „prikuplja i posreduje informacije o crkvenom i vjerskom životu, napose one koje se tiču hrvatskog jezičnog područja“ (Hrvatska biskupska konferencija, 2006, str. 14).

Ako govorimo o digitalnoj pismenosti u katoličkim krugovima, zanimljivo je pogledati u kojoj su mjeri prihvaćene nove tehnologije i kanali komunikacije. Prema istraživanju Nenada Palaca, 2014. godine u Hrvatskoj su na društvenim mrežama (*Facebook*) bila prisutna samo dvojica biskupa – Vlado Košić i Mate Uzinić koji svoje profile koriste za otvaranje dvosmjerne komunikacije prema vjernicima, ali i ostalima koji se zanimaju za njihov pastoralni rad. Način korištenja njihovih profila je različit. Biskup Košić najviše sadržaja stvara objavljivanjem statusa u kojima komentira različita društvena događanja, ali bez smislenog i vođenog rasporeda i plana objava, dok biskup Uzinić profesionalno i kvalitetno pristupa vođenju profila, uz dvadesetak mjesečnih objava različitog sadržaja (tekstovi, audiovizualni sadržaji i dr.) (Palac, 2015).

Što se tiče situacije na razini biskupija i nadbiskupija, prema istom istraživanju, korištenje interneta i digitalnih tehnologija još je u povojima. Od 17 (nad)biskupija u RH, njih 16 ima otvorene web stranice, dok jedna nema nikakav oblik virtualne prisutnosti. Kvaliteta web stranica varira po sadržaju, grafičkoj izvedbi i ažuriranosti. Možda glavni problem jest ažuriranost stranica gdje su vidljive velike razlike. S jedne strane, web stranice pojedinih (nad)biskupija kvalitetno su i profesionalno izrađene te ažurirane, dok su stranice drugih (nad)biskupija zapostavljene i neažurirane po nekoliko godina.

Generalno gledajući, „analizirajući situaciju u Hrvatskoj, možemo uočiti kako na razini (nad)biskupija za sada još prevladava određeni „strah“ od korištenja društvenih mreža“, gdje „samo osam od sedamnaest (nad)biskupija ima otvorene službene profile na nekoj od društvenih mreža“ (Palac, 2015, str. 342).

5. ISTRAŽIVANJE RAZINE DIGITALNIH KOMPETENCIJA OSOBA UNUTAR KATOLIČKIH KRUGOVA (ŽUPA, MOLITVENIH I REDOVNIČKIH ZAJEDNICA TE UDRUGA KRŠĆANSKIH VRIJEDNOSTI)

U prethodnim poglavljima rada istaknula se važnost pismenosti, osobito informacijske pismenosti u 21. stoljeću. Preduvjet pismenosti je dobro poznavanje digitalnih tehnologija, odnosno visoka digitalna pismenost. Također, istaknuto je kako se digitalna pismenost mjeri (definira) digitalnom kompetencijom. Isto tako, važnost razvoja digitalnih kompetencija prepoznata je od strane svjetskih i europskih institucija, vlada i ministarstava kao jedna od glavnih kategorija cjeloživotnog obrazovanja. Uzevši u obzir situaciju i okolinu u kojoj Katolička crkva u Hrvatskoj djeluje i pogled koji ima na digitalne tehnologije, lako se može vidjeti potreba za daljnjim radom na razvoju digitalnih kompetencija unutar katoličkih krugova. Glavni je cilj ovoga rada pokušati odrediti razinu digitalnih kompetencija osoba unutar tih krugova. Osim glavnoga cilja, definirani su i podciljevi: kolika je stvarna potreba za razvojem digitalnih kompetencija i širenjem znanja u spomenutim krugovima te u kojim segmentima digitalnih kompetencija (područjima) postoji najveća potreba za razvojem i unapređivanjem.

5.1 Metodologija istraživanja

Kao podloga ovoga rada i istraživanja koje je u sklopu njega provedeno, praćen je rad i djelovanje grupe mladih profesionalaca objedinjenih u inicijativu pod nazivom Geekatolik, čiji su napori u razvoju digitalnih kompetencija u katoličkim krugovima imali i praktičnu primjenu kroz organizaciju stručne Geekatolik konferencije koja je za cilj imala unaprijediti *online* komunikaciju i korištenje digitalnih tehnologija kod župa, molitvenih i redovničkih zajednica te udruga kršćanskih vrijednosti. Istraživanje je provedeno u dvije etape. U prvoj etapi, željelo se dobiti uvid u problematiku i trenutno stanje razine digitalnih kompetencija. U tu svrhu provedeno je izviđajno istraživanje putem ankete na uzorku od 194 ispitanika iz 1597 župa unutar spomenutih krugova iz cijele Hrvatske. Dobiveni rezultati poslužili su oblikovanju tema konferencije i uključenih radionica. U drugoj etapi, po završetku Geekatolik konferencije, provedeno je izviđajno istraživanje putem tehnike skupnog intervjua. Istraživanje je provedeno na namjernom prigodnom uzorku od 10 ispitanika. Predmet istraživanja bio je neprikriven, to jest, ispitanici su bili upoznati s predmetom i ciljevima istraživanja. Ispitanici su bili pojedinci iz spomenutih krugova koji su sudjelovali na konferenciji. Također, svi ispitanici obavljaju određene zadaće i dužnosti unutar katoličkih krugova (župa, molitvenih i redovničkih zajednica i dr.) koje uključuju potrebu za visoko razvijenim digitalnim kompetencijama te su adekvatni za ispitivanje o navedenoj problematici. Važno je napomenuti kako unutar ovih krugova, osobe koje obavljaju poslove koji zahtijevaju visoku razinu digitalne kompetencije (npr. marketinški i organizacijski poslovi,

poslovi komunikacije i PR-a, izrada audiovizualnih sadržaja, i dr.) u ime zajednice čiji su članovi, često te poslove obavljaju volonterski ili honorarno te u velikom broju slučajeva nisu profesionalno obrazovani i obučeni za njihovo obavljanje. Te osobe najčešće se nađu na spomenutim pozicijama „iz nužnosti“, odnosno iz potrebe i nedostatka stručnijih pojedinaca.

Rezultati istraživanja

S obzirom na to da je istraživanje provedeno u dvije faze, radi jednostavnosti i preglednosti, rezultati istraživanja će također biti izneseni odvojeno.

1. faza istraživanja

Izviđajnim istraživanjem putem ankete na uzorku od 194 ispitanika iz cijele Hrvatske, željelo se dobiti odgovore na neka ključna pitanja vezana uz uvid u trenutno stanje razine digitalnih kompetencija u katoličkim krugovima. Prije svega, potrebno je napomenuti strukturu ispitanika koji su sudjelovali u anketi. 104 ispitanika aktivno djeluju u vlastitoj župi, 91 su članovi neke od molitvenih zajednica, 31 je član neke od civilnih udruga vezanih uz katoličke krugove, dok je 28 pastoralnih djelatnika¹. Od ukupnoga broja, 42,2% ispitanika ima srednju stručnu spremu, 40,8% visoku stručnu spremu, 8,3% višu stručnu spremu, 6,7% magistara znanosti, 1% nižu stručnu spremu i 1% doktora znanosti.

Na pitanje „Koliko često koristite digitalne tehnologije i *online* komunikaciju za potrebe svoje župe/biskupije/zajednice/udruge?“, 50% ispitanika odgovorilo je da ih koristi svaki dan, 37,6% najmanje jednom mjesečno, a 12,4% nikada.

Kada govorimo o glavnim razlozima korištenja digitalnih tehnologija i alata, najčešće se oni koriste za:

- korištenje društvenih mreža ili drugih komunikacijskih kanala za zajednicu vjernika – 66,5%;
- vođenje komunikacija (web stranice, društvene mreže i sl.) u (nad)biskupiji – 8,2%;
- korištenje softvera u radu (svećenici i redovnice) – 6,7%;
- promociju zvanja – 5,2%.

Zanimljivo je napomenuti kako od svih ispitanih, 25,3% ispitanika ističe kako ne zna što su točno digitalni alati, a njih 9,8% ne koristi niti jedan digitalni alat u djelovanju u župama, molitvenim i redovničkim zajednicama te udrugama kršćanskih vrijednosti.

Istražujući više o digitalnim alatima, vidljivo je da ispitanike najviše zanimaju i žele

¹ Napomena: moguće je bilo odabrati više odgovora

najviše naučiti o alatima za obradu fotografija (63,4%), osnovnim uredskim alatima (37,1%), *cloud* alatima i uslugama (35,1%)².

Kod upotrebe digitalnih alata, ispitanike najviše zanima i najviše žele naučiti o digitalnim alatima za pojedinu namjenu te primjenu u njihovom djelovanju (radu) u župama, molitvenim i redovničkim zajednicama te udrugama kršćanskih vrijednosti (58%), načinima pohrane velike količine podataka (46,9%), načinima unapređenja i efikasnog korištenja digitalnih alata (45,9%), metodama povratka izgubljenih podataka (36,1%) te sigurnosti lozinki i osobnih podataka (32,5%)³.

Istražena je i razina korištenja društvenih mreža za promociju župa, molitvenih i redovničkih zajednica te udruga kršćanskih vrijednosti. 71,1% ispitanika odgovorilo je da koristi društvene mreže, a od toga čak 97,2% koristi *Facebook*, 26,1% *Instagram*, 16,2% *Google+*, 13,4% *Twitter*, 4,9% *LinkedIn* i 4,2% *Pinterest*⁴. Zanimljivo je napomenuti kako nitko od ispitanika ne ističe da je upotreba društvenih mreža štetna za njihovu župu, molitvenu ili redovničku zajednicu te udrugu kršćanskih vrijednosti, samo 1% ističe da „nije korisna“. 9,8% da „nije korisna niti nekorisna“, a čak 89,2% ističe da je „korisna“. Od novih znanja i vještina vezanih uz društvene mreže, najveći broj ispitanika zanima „kako brzo doći do traženih informacija“ (69,1%), „kako biti aktualan“ (67,5%), kako povećati broj korisnika/prijatelja (46,9%), kako sačuvati opću sigurnost i sigurnost podataka (31,4%)⁵.

Na kraju je ispitanicima postavljeno pitanje „koliko je potrebna edukacija o digitalnim tehnologijama u župama, molitvenim i redovničkim zajednicama te udrugama kršćanskih vrijednosti“. 58,2% ispitanika odgovorilo je da je „jako potrebna“, 40,2% „srednje potrebna“ i samo 1,5% da je „nepotrebna“.

Temeljem dobivenih rezultata moguće je zaključiti sljedeće:

- Postoji velika potreba za širenjem svijesti o važnosti i korisnosti digitalnih alata u promatranim krugovima.
- Najveća je potreba za razvojem vještina korištenja alata za obradu audiovizualnih podataka, uredskih alata i alata za pohranu podataka.
- Postoji velika potreba za unapređenjem vještina korištenja društvenih mreža, a najviše u svrhu:
 - selekcije i pretraživanja relevantnih informacija,
 - povećanja doseg, vidljivosti i viralnosti stranica promatranih grupa na društvenim mrežama,

² Napomena: moguće je bilo odabrati više odgovora

³ Napomena: moguće je bilo odabrati više odgovora

⁴ Napomena: moguće je bilo odabrati više odgovora

⁵ Napomena: moguće je bilo odabrati više odgovora

- povećanja sigurnosti.

Rezultati dobiveni ovom anketom poslužili su kao temelj u organizaciji Geekatolik konferencije. Rezultati su pokazali kako postoji potreba za razvojem i unapređenjem digitalnih kompetencija i kako je ta potreba djelomično prepoznata od strane ispitanika, odnosno potencijalnih sudionika konferencije. Konferencija je organizirana kao niz radionica i predavanja sa sljedećim temama:

- Komunikacija digitalnim tehnologijama za potrebe Crkve
- Kako uštedjeti sate uz uredske alate?
- 5 najboljih aplikacija za projektni i *event* menadžment
- Sve tajne dobrog web dizajna
- Sigurnost i drugi izazovi digitalnih komunikacija
- Zašto je *WordPress* platforma tako popularna?
- Tajne dobre fotografije – od kadra do obrade
- Kako kvalitetno komunicirati multimedijom
- Ključ uspješne komunikacije na društvenim mrežama
- Panel – Evangelizacija u 2020. godini

2. faza istraživanja

Nakon održane konferencije, skupnim intervjuima provedena je druga faza istraživanja kojoj je cilj bio dublje ući u problematiku te detaljnije izmjeriti:

- kako ispitanici gledaju na pojam pismenosti u 21. stoljeću, što ona obuhvaća i na što se odnosi;
- što za njih predstavljaju digitalne kompetencije te što osoba koja ima visoku razinu digitalne kompetencije mora znati;
- kakva je njihova procjena razine digitalnih kompetencija unutar katoličkih krugova (župa, molitvenih i redovničkih zajednica te udruga kršćanskih vrijednosti) te postoji li potreba za dodatnim razvojem;
- s obzirom na program, teme i način organizacije konferencije, smatraju li da oni pokrivaju glavne zahtjeve u razvoju digitalnih kompetencija unutar katoličkih krugova;
- koje teme i koja područja smatraju najvažnijima i na kojima najviše treba raditi;

- kako gledaju na informatizaciju Crkve u 21. stoljeću.

Pri analizi načina na koji ispitanici gledaju na pismenost u 21. stoljeću te što ona obuhvaća i na što se odnosi, većina ispitanika ima slično viđenje. Možemo reći kako je za njih pismenost u 21. stoljeću ostala ista onoj „tradicionalnoj“ pismenosti, a jedina promjena je u alatima ili načinima kojima se ta pismenost izražava. Sumirano, može se reći kako je za ispitanike pismena osoba u 21. stoljeću, ona osoba koja poznaje svoj jezik (gramatičke, sintaktičke i druge zakonitosti), zna se njime služiti u govoru i pismu. Samo dva ispitanika ističu kako smatraju da suvremena pismenost obuhvaća i poznavanje računalnih tehnologija te brzo i efikasno korištenje digitalnih alata.

Promatraju li se mišljenja ispitanika o tome što za njih predstavljaju digitalne kompetencije, može se zaključiti kako ih ispitanici dosta različito definiraju, od osnovnog znanja rada na računalu kroz poznavanje uredskih alata, *e-maila*, društvenih mreža i korištenje *smartphonea*, do naprednijih znanja koja uključuju uspješno pretraživanje i slanje informacija putem digitalnih tehnologija, napredne metode transfera i korištenja znanja te višestruko bržeg obavljanja zadataka.

Zanimljivo je kako ispitanici ne povezuju digitalne kompetencije s pismenošću te ih poprilično odvojeno definiraju od suvremenog pristupa pismenosti. Nažalost, za njih su digitalne kompetencije nešto što nije sastavni i nužni dio koji svaka pismena osoba u 21. stoljeću mora imati. Digitalne kompetencije su poželjne i potrebne, ali na njih se ne gleda kao na sastavni dio pismenosti 21. stoljeća.

Ipak, svi se ispitanici slažu u tome da je potreba za daljnjim razvojem i unapređivanjem digitalnih kompetencija vrlo visoka. Glavni razlog tome je situacija gdje većina osoba koje se bave poslovima koji uključuju potrebu za digitalnim kompetencijama, te poslove obavljaju iz nužnosti, odnosno iz nedostatka stručnijih i iskusnijih pojedinaca. Zbog toga postoji veliki jaz i prostor u znanju u radu s digitalnim tehnologijama. S druge strane, osjetljivost i važnost poslova je vrlo visoka jer sama priroda tih zajednica iziskuje visoku razinu interakcije i komunikacije s vjernicima, ali i ostalim interesnim skupinama (mediji, javnost i dr.) te su potrebe za profesionalnim radom još i veće. Isto tako, status Crkve i priroda vjere u društvu dodatno višestruko povećavaju potrebu za kvalitetnim radom i profesionalizmom.

Kada su ispitanici pitani da iznesu mišljenje o temama i cjelokupnoj organizaciji konferencije, većina ih pozitivno ocjenjuje inicijativu koja je pokrenuta te ističe kako su teme pogođene i dobro prilagođene znanju i potrebama sudionika konferencije. Većina ispitanika smatra kako je znanje s područja rada s uredskim alatima ono što je relativno najviše razvijeno, no i ono na čemu se možda najviše može raditi (jer uvijek u tom polju postoji potreba za „znati nešto više“) jer se ta znanja najintenzivnije i najčešće koriste. Radionice i predavanja o komunikacijskim vještinama i načinima komuniciranja na društvenim mrežama, ispitanici također ističu kao nešto od izuzetne važnosti. To su nužne vještine (*soft skills*) koje konstantno treba usavršavati i na kojima treba raditi. Kao najzanimljiviji dio konferencije, ispitanici ističu dvije teme: alati za projektni i *event* menadžment (sedam ispitanika) te tajne dobre fotografije (tri ispitanika). Ovakvi rezultati slični su onima dobivenim iz prethodno

provedene ankete, gdje je vidljivo da ispitanici najveće zanimanje imaju za kvalitetne alate u organiziranju, planiranju i koordinaciji njihovih poslovnih zadataka te za alate za obradu audiovizualnih sadržaja.

Što se tiče mišljenja o konferenciji te o načinu na koji bi se daljnja usavršavanja trebala provoditi u budućnosti, ispitanici ističu kako bi se konferencija trebala organizirati kroz više dana te kako bi u sklopu nje trebalo biti više praktičnih zadataka i radionica, osobito u području uredskih alata te programa za obradu audiovizualnih sadržaja.

Zanimljivo je istaknuti kako svi ispitanici ističu predavanja o web dizajnu i *WordPressu* kao zanimljiva, ali smatraju kako ta znanja nisu nužna za poslove koje obavljaju unutar katoličkih krugova (župa, molitvenih i redovničkih zajednica te udruga kršćanskih vrijednosti). Razlog takvog pogleda jest u mišljenju kako bi se poslovi izrade web stranica i njihovog vođenja trebali prepustiti profesionalcima koji bi za iste poslove trebali biti plaćeni. Smatraju kako su takvi poslovi previše osjetljivi i odgovorni da bi ih obavljali volonteri i članovi zajednice. Samo jedan ispitanik smatra kako poslove održavanja i upravljanja ipak može raditi netko od volontera, ali da za to treba uložiti znatno veći trud i praktična znanja kroz dodatno profesionalno usavršavanje.

Kada ispitanici gledaju na informatizaciju Crkve u 21. stoljeću, svi redom ističu kako Crkva i kršćanski krugovi trebaju podosta raditi na informatizaciji i tehnološkoj modernizaciji. Također, smatraju kako postoji veliki prostor za približavanjem Crkve digitalnim tehnologijama te da to neće negativno utjecati na zadržavanje i širenje kršćanskih vrijednosti. Mišljenja su kako je moguće uspješno provoditi evangelizaciju korištenjem modernih tehnologija te kako takav pristup upravo pridonosi efikasnijoj evangelizaciji. Ističu kako se često spominju problemi sigurnosti i negativnog pogleda na Crkvu i njezine institucije koji se često provodi upravo putem modernih tehnologija i modernih komunikacijskih kanala, no smatraju kako svi navedeni problemi postoje i bez digitalnih tehnologija te kako postojanost tih problema ne smije biti razlog i izgovor za odbacivanje digitalizacije Crkve. Prema njihovom mišljenju, potrebno je uložiti dodatne napore u promociju digitalnih tehnologija i važnost njihove implementacije od strane Crkve.

U svrhu točnijeg i reprezentativnijeg sagledavanja dobivenih rezultata, važno je istaknuti i ograničenja ovoga istraživanja. Prije svega, odabrana metoda (fokus grupa, prigodni namjerni uzorak od 10 ispitanika) u ovom slučaju ne predstavlja reprezentativnu sliku cijele populacije te se ne mogu izvoditi zaključci na razini cijele populacije (osoba unutar katoličkih krugova). Dobiveni rezultati mogu poslužiti kao okvirno viđenje i smjernice za daljnja istraživanja na većem uzorku ili više fokus grupa. Također, u daljnjim istraživanjima postoji mogućnost provedbe većeg broja uzastopnih istraživanja kroz koja će se promatrati promjene u definiranoj problematici uslijed provođenja različitih aktivnosti kojima bi se pokušalo razvijati digitalne kompetencije osoba unutar katoličkih krugova. Time bi se mogao dobiti uvid u efikasnost aktivnosti, njihovu važnost te smjernice za bolje oblikovanje i prilagodbu.

Drugo ograničenje odnosi se na vrstu odabranog uzorka (prigodni uzorak od 10 ispitanika iz raznih gradova Hrvatske). Ovim uzorkom ne može se u potpunosti reprezentativno predstaviti stvarna slika razvijenosti digitalnih kompetencija unutar

katoličkih krugova (župa, molitvenih i redovničkih zajednica te udruga kršćanskih vrijednosti). Za buduća istraživanja preporučuje se odabir većeg uzorka te uzorka druge vrste kako bi rezultati reprezentativnije prikazali stvarno stanje problema.

Također, važno je naglasiti kako ovo istraživanje daje uvid u trenutno stanje stvari i ne mjeri direktne učinke drugih oblika razvoja digitalnih kompetencija na promatranoj populaciji. Prema tome, predlaže se provođenje kontinuiranih, učestalih istraživanja kojima će se moći kroz vrijeme promatrati dinamičke promjene problema koji je obuhvaćen ovim istraživanjem.

6. ZAKLJUČAK

U posljednje vrijeme često se ističe važnost pismenosti u 21. stoljeću. Pod utjecajem tehnoloških promjena, informatizacije i digitalizacije društva, i suvremena pismenost prolazi kroz promjene. Važnost promjena uviđaju i mnoge međunarodne i državne institucije te ih uvrštavaju u svoje dokumente i planove. Kako bi se lakše moglo pratiti i kako bi se mogli postaviti bolji okviri za vrednovanje, uvodi se pojam digitalne kompetencije kojom se mjeri razina poznavanja i sposobnosti rada s digitalnim tehnologijama.

Provedeno istraživanje putem anketnih upitnika pokazalo je kako na promatranom uzorku postoji potreba za razvojem digitalnih kompetencija i to ponajviše, s jedne strane, u području uredskih alata, alata za audiovizualnu obradu te alata za pohranu podataka te, s druge strane, u području korištenja društvenih mreža u marketinške i komunikacijske svrhe, u svrhe upravljanja informacijama te u svrhu zaštite podataka i privatnosti. Od osobite važnosti je razvoj znanja iz vještina rada s uredskim alatima, znanja u načinima komunikacije, osobito na društvenim mrežama te znanja u radu s alatima za obradu audiovizualnih sadržaja.

Potrebu za praćenjem suvremenih tehnologija i razvojem znanja rada s digitalnim alatima unutar katoličkih krugova (župa, molitvenih i redovničkih zajednica te udruga kršćanskih vrijednosti), uvidjela je i grupa mladih profesionalaca iz inicijative Geekatolik čija su istraživanja i rad praćeni u ovom radu. Istraživanje provedeno na fokus grupi dalo je, uz mnoga ograničenja zbog odabrane metode istraživanja i odabranog uzorka, okvirnu sliku o važnosti razvoja digitalnih kompetencija među osobama unutar katoličkih krugova te, s druge strane, povratnu informaciju o prethodno održanoj konferenciji kojoj je cilj bio širenje svijesti i razvoj digitalnih kompetencija u promatranim krugovima.

Kako bi se stvorila cjelokupna slika te dobio bolji uvid u promatrani problem, potrebna su daljnja istraživanja i praćenja koja će obuhvatiti veći broj ispitanika te kroz vrijeme pratiti promjene i mjeriti efikasnost inicijativa i utjecaja na razvoj digitalnih kompetencija kod osoba u katoličkim krugovima.

RESEARCH OF THE DIGITAL COMPETENCES OF PERSONS WITHIN CATHOLIC CIRCLES (PARISHES, PRAYER AND RELIGIOUS COMMUNITIES AND ASSOCIATIONS OF CHRISTIAN VALUES)

Bruno Jelečanin, MSc in Economics, University of Applied Sciences Baltazar Zaprešić

Vladimira Novaka 23, 10290 Zaprešić, Croatia

Telephone: +385 91 3604 398, e-mail: bjelecanin@bak.hr

ABSTRACT

The concept of literacy in the 21st century has been increasingly subject to research. Today, it is often defined as "a set of multiple literacies: traditional, computer/informatics, informational, digital, internet, media literacy" (Vrkić Dimić, 2014, pp. 392). The digitalized world that surrounds us greatly defines the conditions in which literacy is manifested, so we can no longer observe it through the prism of the former "traditional" definition of literacy, without taking into account the knowledge and use of digital technologies. As a basis for assessing the knowledge of this issue, we use the concept of digital competence, which "involves the safe and critical use of information technology society (IRT) at work, in leisure and communication" and is "linked to logical and critical thinking, with highly developed skills in handling information and developed communication skills" (European Reference Framework, 2004). Within Catholic circles communication and marketing professionals are in most cases not professionally trained and often lack sufficient digital competence. This paper aims to analyze the level of digital competence in the mentioned circles. The conducted research follows the work of the group of young professionals who have explored the current level of digital competence and then tried to contribute to its improvement through the organization of a conference and workshops. For the purpose of defining the current level of competence, a research was conducted through a survey on a sample of 194 respondents from 1597 parishes within the mentioned circles from all over Croatia. The results were used to form the theme of the conference and the workshops involved. At the end of the conference, a second phase of research was carried out through which, through group interviews (focus groups, deliberate sample, 10 respondents), the contribution of the conference and workshops in increasing the level of digital competencies among the circles was researched. The results were then compared to the results obtained from the survey. The analysis gave insight into the current situation and made a foundation for further activities aiming at the development of digital competences within Catholic Church circles.

Keywords: digital competencies; Catholic circles; literacy in the 21st century; digital technology

LITERATURA

1. Blake, D. i Hanley, V. (1995). Dictionary of Educational Terms. Aldershot: Arena.
2. Cambridge Assessment. (2013). What is literacy? An investigation into definitions of English as a subject and the relationship between English literacy and “being literate”. Cambridge. Preuzeto s: <http://www.cambridgeassessment.org.uk/Images/130433-what-is-literacy-an-investigation-into-definitions-of-english-as-a-subject-and-the-relationship-between-english-literacy-and-being-literate-.pdf> (30.07.2017.)
3. CARnet. (2015). Što je digitalna kompetencija - priručnik. Zagreb: MZOŠ. Preuzeto s: http://www.carnet.hr/upload/javniweb/images/static3/91307/File/Digitalna_kompetencija_-_prezentacija.pdf (30.07.2017.)
4. Delores, J. (1998). *Učenje: blago u nama: izvješće UNESCO-u Međunarodnog povjerenstva za razvoj obrazovanja za 21. stoljeće*. Zagreb: Educa.
5. Dijanošić, B. (2008). Prilozi definiranju pojma funkcionalne pismenosti. *Andragoški glasnik*, 13(1), 25-35.
6. Dijanošić, B. (2012). Funkcionalna pismenost polaznika osnovnog obrazovanja odraslih od trećeg do šestog obrazovnog razdoblja. *Andragoški glasnik: Glasilo Hrvatskog andragoškog društva*, 16(1.(28)), 21-31.
7. Duvnjak, N. (2015). Načini prezentacije vjerskih zajednica u Hrvatskoj na internetu: analiza kvalitete mrežnih mjesta. *Crkva u svijetu*, 50(1), 57-82.
8. Europass. (2017). Europass Digital Competence. Preuzeto s: <http://europass.cedefop.europa.eu/resources/digital-competences> (30.07.2017.)
9. Europska komisija. (2004). Europski kvalifikacijski okvir za cjeloživotno učenje (EQF). Opća uprava za obrazovanje i kulturu. Preuzeto s: <http://www.asoo.hr/UserDocsImages/dokumenti/eqf.pdf> (30.07.2017.)
10. Ferrari, A., Punie, Y., Brečko, B. N. i Institute for Prospective Technological Studies. (2013). DIGCOMP: a framework for developing and understanding digital competence in Europe. Luxembourg: Publications Office. Preuzeto s <http://dx.publications.europa.eu/10.2788/52966>
11. Fuchs, R., Kroatien i Ministarstvo Znanosti, O. i Š. (2011). Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje. Zagreb. Preuzeto s: http://curricula-depot.gei.de/bitstream/handle/11163/1386/780100786_2011_A.pdf?sequence=2 (30.07.2017.)
12. Hoić-Božić, N. (2003). Razvoj informacijske pismenosti studenata kroz izradu seminarskih radova. *Edupoint*, 17(3), 16-23.
13. Hrvatska biskupska konferencija. (2006). Crkva i mediji. Zagreb: Glas Koncila. Preuzeto s: http://www.hbk.hr/docs/crkva_i_mediji.pdf (30.07.2017.)
14. Hrvatska enciklopedija. Preuzeto s: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica>.

aspx?ID=48456 (30.07.2017.)

15. Lankshear, C. (1993). Functional literacy from a Freirean point of view. In P. McLane and P. Leonard (Eds), Paulo Freire Critical literacy Functional literacy. New York: Routledge.
16. Lawton, D. i Gordon, V. (1996). Dictionary of Education. London: Hodder and Stoughton.
17. Mackey, M. (2004). Playing the text. In T. Grainger (Ed), The Routledge Falmer Reader in Language and Literacy (pp.236-252). New York: Routledge Falmer.
18. Nadrljanski, Đ. (2006). Informatička pismenost i informatizacija obrazovanja. *Informatologia*, 39(4), 262–266.
19. Palac, N. (2015). Croatian (arch) dioceses on social networks. *Crkva u svijetu*, 50(2), 324-344.
20. Špiranec, S. (2003). Informacijska pismenost - ključ za cjeloživotno učenje. *Edupoint*, 17(3), 5-15.
21. UNESCO, (2015). Informacijaska medijska pismenost - Smjernice za politku i strategiju. Nacionalna biblioteka Crne Gore "Đurde Crnojević". Cetinje, Crna Gora. Preuzeto s: <http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002256/225606srp.pdf> (30.07.2017.)
22. Valtin, R. et al. (2016). Deklaracija o pravu europskih građana na pismenost. ELINET. Preuzeto s: <http://hcd.hr/wp-content/uploads/sites/356/2016/01/Deklaracija-o-pravu-europskih-gradana-na-pismenost.pdf> (30.07.2017.)
23. Vrkić Dimić, J. (2014). Suvremeni oblici pismenosti. *Školski vjesnik: časopis za pedagojsku teoriju i praksu*, 63(3), 381-394.